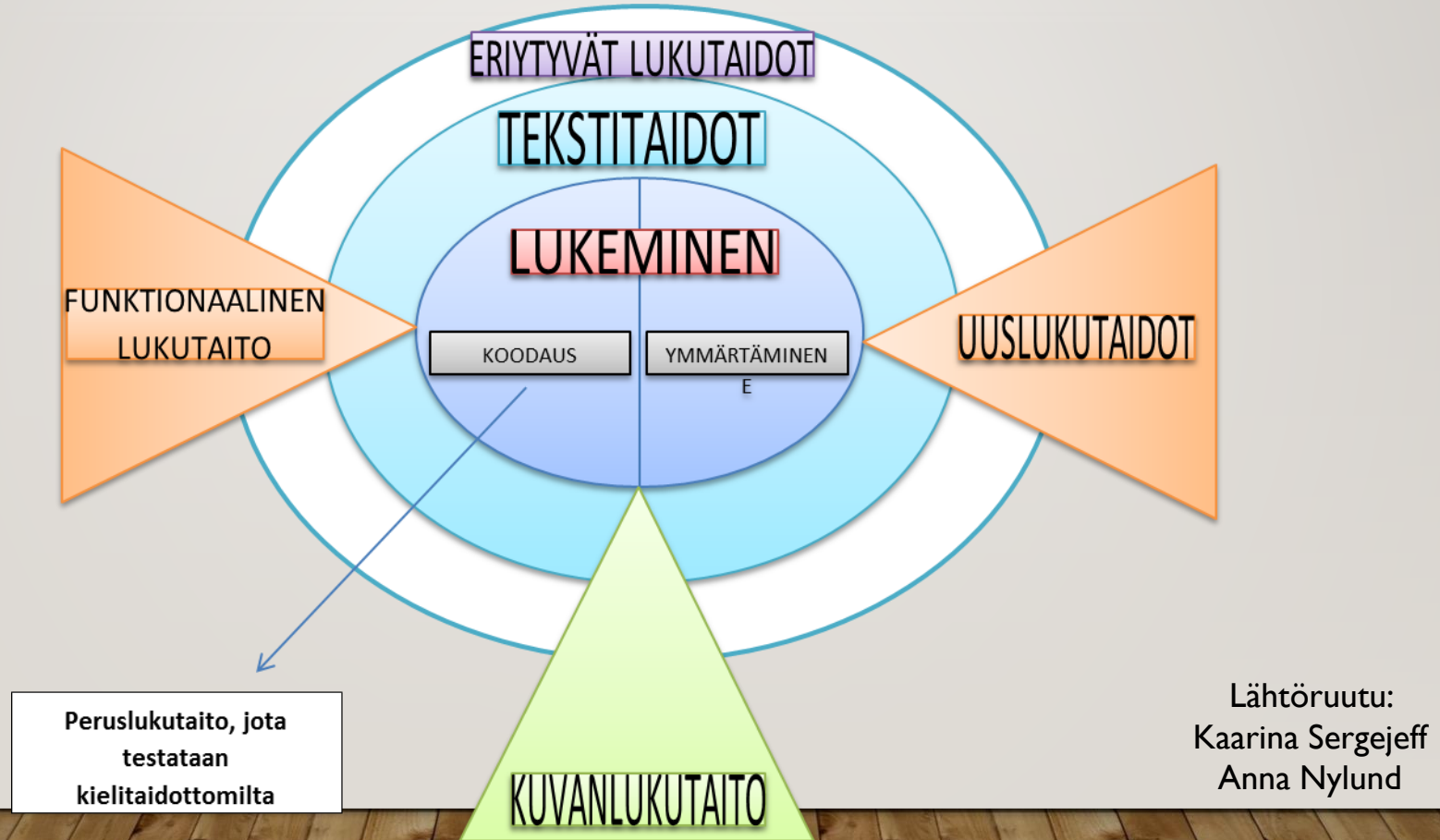

SUOMEA JA LUKUTAITOA KÄSI KÄDESSÄ

MARJUT HEIKKINEN, S2-OPETTAJA

LUKUTAITO

TEKNINEN LUKUTAITO

- Dekoodaus on kirjainten avaamista äänneiksi ja niiden yhdistämistä toisiinsa → kirjaintuntemus ja riittävä kielellinen tietoisuus
- **fonologinen strategia:** sana kootaan äänne äänneeltä
- **ortografinen strategia** eli kokosanamenetelmä: tavu tai sana hahmotetaan kokonaisuutena
- **analogiastrategia:** käytössä erityisesti englanninkielessä (beak –peak)

SUOMI LUKEMAAN OPPIMISEN KIELENÄ

- ”Homuna on pirinta.”
- Suomi on helppoa niille, jotka ovat tottuneet sen äännejärjestelmään.
- Hienojakoinen vokaalijärjestelmä → vieraskieliset eivät välttämättä kuule vokaalien eroja
- Suomen kielen lukemisessa toimii fonologinen lukustrategia: mitään ei jätetä lukematta ja luetaan loppuun asti
- Pitkät sanat vaativat harjaantunutta teknistä lukutaitoa ja kestävyyttä

MONILUKUTAITO

- Eri lukutaidon kerrostumat
- Laaja tekstikäsitys
 - Multimodaaliset tekstit, jotka voivat olla myös monitasoisia ja ei-lineaarisia.
 - Niissä voidaan yhdistellä eri tavoin muun muassa kuva-, video-, ja äänimateriaalia yksin tai perinteisen tekstin seassa.
- Monilukutaidon käsitteeseen sisällytetään mm.
 - peruslukutaito
 - perinteisten tekstien lukemisen taito
 - medialukutaito
 - digilukutaito
 - kuvanlukutaito
 - numeerinen lukutaito
 - jne.

(Peda.net, OPS 2016, Esiopetuksen opetussuunnitelmapohja, versio 1.0)

AIKUISELLE LUKUOPISKELIJALLA ON USEIN MONILUKUTAIDOA

- Luku- ja kirjoitustaidon opiskelijalla voi olla monilukutaitoa, vaikka tekninen lukeminen koodaustaitoineen puuttuu tai on hyvin heikko
 - Luku-opiskelija osaa käyttää
 - älypuhelinta
 - tietokonetta omiin tarpeisiinsa, hahmottaa esim. tietokoneohjelmien reittejä nopeasti
 - verkkopankkia tms.
- opiskelijan toimivaa digiosaamista sekä logo- että kuvanlukutaitoa tärkeää arvostaa

SUULLINEN SUOMEN KIELEN TAITO TUKEE LUKU- JA KIRJOITUSTAIDON VAHVISTUMISTA

- Suullinen osaaminen on pohjana kirjalliselle → puheen ensisijaisuus!
- Jos ei ole koulutusta: kielellinen tietoisuus intuitiivista ja kiinni merkityskokonaisuuksissa → kieltä oppii kommunikaatioilanteissa
- Myös kielellisen tietoisuuden vahvistaminen vaikuttaa lukutaidon kehittymiseen

MITEN YHDISTÄÄ KIELITAITOA JA LUKUTAIDON HARJOITTELUA?

- Sisältöjä voi tehdä – kunhan muistaa myös muodon
- Rutiinit: mm. Päivän kysymykset
- Tekstin sisältö suullisesti läpi
- Opettaja lukee ääneen (ja esim Whatsapp-viestinä)
- Kysymyksiä suullisesti
- (Pitkien) sanojen tavutusta yhdessä (tavutaulukko)
- Luetaan lauseita, leikataan lauseet sanoiksi, sanat tavuiksi, kootaan sanoja ja lauseita tavuista

YHDISTÄ ISO JA PIENI.

KYNÄ

tussi

KUMI

sakset

VIHKO

liima

PAPERI

kumi

LIIMA

tietokone

SAKSET

taulu

TAULU

vihko

TUSSI

paperi

TIETOKONE

kynä

Kirjoita sama ISOLLA.

1. kumi _____

2. kynä _____

3. kirja _____

4. taulu _____

5. vihko _____

6. kansio _____

7. paperi _____

8. opettaja _____

Ahon perhe asuu kaupungissa. Perhe asuu kerrostalossa. He asuvat toisessa kerroksessa. Perhe asuu vuokralla.

Vuokra on kallis. Isä maksaa laskun aina kerran kuussa nettipankissa. Huh, kuinka paljon rahaa menee vuokraan! Myös sähkölasku pitää maksaa.

A	hon	per	he	a	suu
kau	pun	gis	sa.	Per	he
a	suu	ker	ros	ta	los
sa.	He	a	su	vat	vuok
ral	la.	Vuok	ra	on	kal
lis.	I	sä	mak	saa	las
kun	ai	na	ker	ran	kuus
sa	net	ti	pan	kis	sa.

Mikä sinun äidinkieli on?

Minkä maalainen sinä olet?

Missä sinä asut?

Mikä sinun nimi on?

KÄY KAUPASSA!

1 paketti fariinisokeria

Anteeksi, missä on fariinisokeri?

1 paketti sokeria

Anteeksi, missä on sokeri?

2 sitruunaa

Anteeksi, missä on sitruunat?

-
- Kahoot: createkahoot.it / kahoot.it
 - Toisto-metodi: <http://suomenkielisanootervetuloa.fi/metodi/>

LUKUTAIDON KESKENERÄISYYDEN HAASTE

- Lukutaito ei tule valmiiksi lukutaitokursseilla
- Lukutaustaiset oppijat tarvitsevat myös jatkossa tukea lukemiseen ja kirjoittamiseen
- Lukutaito-oppijan perustaitojen vahvistus
- Kaikkien (ainakin maahanmuuttajia opettavien) opettajien tulee olla LUKUTAITOTIETOISIA

LÄHTEET

- Lähtöruutu: löytyy esim. <https://www.s2opettajat.fi/lukutaitosivut/?x673179=795438>
- Lukimo – aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen teemarungot pääkaupunkiseudulle: löytyy esim. <https://www.s2opettajat.fi/lukutaitosivut/?x673179=795438>
- Rauno Laine, Leena Nissilä & Kaarina Sergejeff 2007: Eväitä, esimerkkejä ja kokemuksia: Luku- ja kirjoitustaidon opetus aikuisille maahanmuuttajille. OPH
- Marjut Heikkinen, 2009: Opettaja minä osaa puhuu, ei kirjoittaa! Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto
<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/59890/gradu2009heikkinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>